

WILD GOOSE RESOURCE GROUP
IONA COMMUNITY

VIEREN

MET TEKSTEN VAN DE
WILD GOOSE RESOURCE
GROUP

VERTAALD DOOR ROEL BOSCH

**WILD GOOSE RESOURCE GROUP
IONA COMMUNITY**

VIEREN

**MET TEKSTEN VAN DE
WILD GOOSE RESOURCE
GROUP**

VERTAALD DOOR ROEL BOSCH

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Boekverzorging: Studio Anton Sinke,
www.antonsinke.nl
Foto omslag: Anton Sinke

Original English language text John L. Bell &
Graham Maule and Netherlands/Dutch
translation Roel A. Bosch, copyright © 2015,
2018 WGRG, c/o Iona Community, Glasgow,
Scotland. www.wildgoose.scot
International Copyright Secured. All Rights
Reserved.

To Love and Serve the World, © Kathy Galloway,
Norman Shanks, Ian M. Fraser, Ian Bradley, Ron
Ferguson, Peter Millar and Warren Bardsley, a
digital download published by Wild Goose
Publications, The Iona Community, 2016. ISBN:
978-1-84952-479-7. Used with permission.
www.ionabooks.com

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend
aan de Nieuwe Bijbelvertaling, © 2004/2007
Nederlands Bijbelgenootschap.

ISBN 978 90 239 5577 1
NUR 707
www.kokboekencentrum.nl

© 2018 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht
Alle rechten voorbehouden.

INHOUD

Ter inleiding: van de vertaler	7
Ter inleiding: van de auteurs	11
Over de teksten	13
Hoe gebruik je dit boekje?	19
Morgengebed A: Deze ene aarde!	23
Morgengebed B: Vernieuw het leven	28
Morgengebed C: In het begin	32
Morgengebed D: Het ene lichaam	37
Morgengebed E: Ja, jullie, geschapen door God	42
Morgengebed F: God onder ons	48
Avondgebed A: Toen het nog heel stil was	52
Avondgebed B: We zegenen God!	57
Avondgebed C: Veni Sancte Spiritus	62
Avondgebed D: Adem van God	65
Avondgebed E: In licht en duister	69
Avondgebed F: Boven de avondwolken uit	74
Viering van de tafel	78
Healing service A: dienst van gebed om heelwording en heil	92
Healing service B: dienst van gebed om heelwording en heil	101
Om de wereld lief te hebben en te dienen: een liturgie van toewijding op de dag van Sint Columba, 9 juni	108
Wat we geloven	114
• A. In aansluiting bij de trinitarische belijdenis	114
• B. In verbondenheid met de wereldwijde kerk	115

• C. Dit is waarom de kerk kerk is	116
• D. We vieren het werk van Jezus	117
• E. Dat God er al is in het donker	118
Psalmen	119
• Psalm 8	120
• Psalm 19	121
• Psalm 34	121
• Psalm 40	122
• Psalm 65	123
• Psalm 67	123
• Psalm 71	124
• Psalm 90	125
• Psalm 95	125
• Psalm 121	126
Psalm 131	127
• Psalm 133 en 134	127
Onze Vader	128
Zingen met de Iona Community	129
• Suggesties voor liederen in de morgen- en avondgebeden	133
• Suggesties voor liederen in de dienst van de tafel	134
• Suggesties voor liederen in de dienst van gebed om heelwording en heil	134
• Suggesties voor liederen bij de Columbaviering	134
Meer informatie	135

TER INLEIDING: VAN DE VERTALER

In de stad Glasgow ligt de basis van de Iona Community. Het mooie eiland Iona met de romantische klank is een tussenstap voor wie leeft in de chaotische wereld waar machten en krachten voortdurend mensen kleineren. Vanaf de crisisjaren 1930 heeft de Iona Community die machten en krachten aangesproken, in het bouwen aan gemeenschappen van mensen van verschillende achtergrond, in daden van verzet en in het werken aan oecumene en gezamenlijk gebed. In de stellige overtuiging van George MacLeod kwam Jezus de timmerman niet om aan theologen en filosofen stof om te overdenken en te bediscussiëren te geven, maar om in Gods naam heelheid en heil te delen met velen.

Ruim dertig jaar geleden kwamen de eerste vonken van de Iona Community ook in Nederland terecht. Doopsgezinden en rooms-katholieken, protestanten, baptisten en kerkzoekers herkenden zich in dezelfde idealen. De maatschappelijke betrokkenheid, het bouwen aan gemeenschap over kerkgrenzen heen en de manier van vieren spraken hen aan en hielpen hen verder. Langzaamaan raakte 'Iona' bekend. In het *Dienstboek* van de Protestantse Kerk Nederland werden enkele liederen uit Iona opgenomen, de Ionagroep Nederland bracht twee boeken met vertaalde liederen en gebeden uit, zo'n dertig Ionaliederden vonden hun weg naar het *Liedboek – zingen en bidden in huis en kerk* (2013, LB). Een vertaling van de liturgie in het *Iona Abbey Worship Book* verscheen.¹ Inmiddels bestaat er een grote en actieve Nederlandse Ionagroep, met een jaarlijks weekend in het Doopsgezind Broederschapshuis in Schoorl en de viering van Columbadag. Door het hele land bestaan regiogroepen. Leden en vrienden

¹ *Liturgische bouwstenen*, Anneke Oppewal-Korbijn, Gorinchem 2003.

ontmoeten elkaar daarin maandelijks en delen inspiratie en gebed – en zeker ook een maaltijd en onderlinge betrokkenheid. De meesten ervaren hierin een welkome stimulans voor hun bijdrage in de eigen plaatselijke kerkelijke gemeente of parochie. Velen hebben ook in hun dagelijks leven iets met de rafelranden van kerk, geloof en samenleving: buurtpastoraat, diaconaat, studenten- of ziekenhuispastoraat, en de vele gewone kerkelijke gemeenten die allang niet meer ‘gewoon’ zijn.

Ondertussen blijven vanuit de liturgische kring van de Iona Community, de Wild Goose Resource Group, steeds nieuwe teksten tevoorschijn komen. Diverse daarvan gingen vertaald in kleine kring ook in het Nederlands rond; op bijeenkomsten van de regiogroepen en in gebedsdiensten in lokale kerken krijgen ze een plaats. Het werd tijd voor een ‘echte uitgave’. Die ligt hier nu voor u.

De meeste teksten komen uit *Wee Worship Book, 5th incarnation*: de vijfde editie van het ‘kleine boekje voor vieringen’. (‘Wee’ is Schots voor ‘klein’.) Dit boekje is vooral bestemd voor gebruik in de kleinere groepen, en in avondgebeden, maar bevat ook twee modellen voor het viere van de tafel met brood en beker. Voor de vieringen op Iona is een ander boek beschikbaar, het *Iona Abbey Worship Book*. Hierin volgt de Community de week, naar de tred van de gasten die op zaterdag binnenkomen en op vrijdag weer vertrekken. Vaste thema’s, Gerechtigheid en vrede, Schepping, Avondmaal, komen in deze Nederlandse uitgave al aan bod in de verschillende gebeden. Wat aparte aandacht vraagt is de ‘Healing Service’, ‘dienst van gebed om heelwording en heil’. In de praktijk van de Ionabeweging is dat een belangrijk thema. In de nieuwe editie van 2017 kreeg deze liturgie een nieuwe vorm, en we kozen ervoor om deze in vertaalde versie ook hier op te nemen.

De eerste christelijke gemeenschap op Iona werd gesticht door Father Columba, in 563. Zijn heiligendag, 9 juni, wordt gevierd als de dag waarop leden en vrienden hun betrokkenheid met de Community vernieuwen. Daarom namen we ook voor deze dag een liturgie op, samengesteld door Kathy Galloway, 2018, en getoetst op de Columbadag in Utrecht, 9 juni 2018.

Van veel teksten zijn eerste versies door anderen gebruikt, getoetst, aangevuld, van vraagtekens voorzien. Ik dank hen harte-

lijk, en noem daarbij met name de klankbordgroep die er uitvoerig over mailde of een hele zaterdag rond de tafel heeft gezeten: Dirk Strasser, Jan Maasen, Joke de Zwaan, Erna Treurniet, René Silvis, Teun Kruijswijk Jansen.

Het blijft een risico, teksten als deze te vertalen. De speelsheid van het Engels vindt niet steeds zomaar een tegenhanger in het Nederlands. Beelden over God en engelen uit de oude teksten van Carmina Gadelica plaatsen je in een andere wereld. Bewust zetten teksten in een lonaliturgie mij als hoorder of lezer soms op een verkeerd been. Dat dan toch weer het goede been blijkt te zijn: in de wereld van God zien de dingen er immers soms opeens heel anders uit!

In goed geordende kerken kan het zijn dat teksten die eenmaal zijn goedgekeurd en gedrukt daarna onveranderd gebruikt moeten worden. Met dit boekje ligt dat anders. 'Wees geen fundamentalist, ook niet als het om onze eigen teksten gaat', raden de schrijvers ons aan. Sommige teksten zijn best lang, andere kunnen pittig van inhoud zijn. Voel je vrij – en toch, tegelijk: waag het er ook maar eens op, en merk wat er gebeurt als je ze onveranderd en onvermengd en onverkort gebruikt. En wat ga je doen met die verdeling van rollen, zoals aangegeven? Dat is misschien vreemd als je uit reformatorische of evangelische of doopsgezinde hoek komt, en dat 'rooms' vindt klinken. Maar probeer het maar. Er kan echt iets gebeuren. Psalm 136 gaat ons daarin voor. Best lang, best veel beurtspraak, en toch staat het als een huis:

Loof de Levende, want hij is goed –
zijn liefde blijft altijd bestaan!

Roel Bosch
Zeist, augustus 2018

TER INLEIDING: VAN DE AUTEURS

‘Als het niet kapot is moet je het ook niet maken’, zeggen ze, als het gaat over je auto. ‘If it’s not broken, don’t fix it.’ Geldt dat niet ook voor de eredienst, de liturgie, het vieren in kerk en daarbuiten? Woorden die je vaak samen met anderen gezegd, gebeden en gezongen hebt worden steeds rijker. Ze winnen aan diepte, roepen associaties op, maken gevoelens wakker. Waarom zou je ze willen vervangen?

Als eredienst een oefening is in tevredenheid kunnen we dezelfde liederen en gebeden blijven gebruiken. Maar dan krijgen we er wel twee effecten gratis bij, en het is goed daar aandacht aan te geven.

Om te beginnen: teksten die we bidden en zingen vormen dat wat we geloven. En wat we geloven komt tot uiting in wat we bidden en zingen. Dan is het belangrijk dat we voor ogen houden dat die teksten kloppen met de waarheid die aan ons gegeven is, Gods openbaring. En dat ze óók aansluiten bij de werkelijkheid die we nu waarnemen. Dus: als we God danken voor de schoonheid van de aarde kon dat een eeuw geleden voldoende zijn. Maar als we nú zingen over die schoonheid, weten we ook hoezeer mensen die bedreigen. Dan kunnen we er niet omheen woorden te vinden voor onze verantwoordelijkheid. Onze bewondering wordt daar niet minder door. Van oude teksten kun je niet verwachten dat ze de werkelijkheid zoals we die nu waarnemen binnen brengen in een viering.

Daarnaast: wat we zeggen en zingen bieden we als gave aan God aan. Zit God te wachten op een gebedsmenu dat jaar in jaar uit hetzelfde blijft? Niets kwaads over teksten van vroeger – hun geestelijke kracht en schoonheid mogen er zijn. Maar vergelijk het met je vrienden: als je bij ieder feestje hetzelfde cadeau meeneemt geef je niet de indruk dat er groei zit in jullie relatie.

Terwijl de gevestigde kerken vaak aarzelen om te experimenteren moeten zij die werken aan de rafelranden van kerk, geloof en samenleving wel op zoek gaan naar iets anders. Zij merken dat outsiders én insiders niets kunnen met saaie liturgie, met teksten waar geen muziek in zit en een inhoud die losstaat van wat mensen meemaken. Als voorbeeld van ándere taal, andere vormen, bieden we daarom dit boek aan. Het is de vijfde editie: tien-tallen jaren geleden verscheen een eerste, tien jaar geleden een vierde, en nu werd het tijd voor een nieuwe uitgave. Daarin is weinig gelijk aan de vierde, die zijn waarde blijft behouden.

We danken iedereen die ons hielp om deze liturgische teksten te schrijven en te verbeteren. We danken God van wie alle zegen komt, en aan wie we alles wat hierin geschreven is aanbieden.

John Bell

Graham Maule

Wild Goose Resource Group, december 2014

OVER DE TEKSTEN

Een paar opmerkingen bij de inhoud van dit boekje.

STILTE EN (RUST)

Hier en daar vind je de woorden *Stilte* of (*Rust*). Lees deze woorden als suggestie, niet als bevelen.

Al te vaak stromen reeksen woorden onze oren in en uit, zonder dat we de ruimte hebben om erbij stil te staan. Gebeden die anderen namens ons uitspreken worden ook echt onze eigen gebeden als we onze eigen gedachten, onze eigen verwondering, onze eigen dank bij de woorden kunnen voegen. Liturgie biedt het geraamte, de mensen die de liturgie vieren zorgen voor het vlees op de botten. Vandaar dus die stilte en rust. Een stilte mag wel een minuut of langer duren, een rust ongeveer 10 tot 20 seconden, een of twee keer ademen.

PSALMEN²

We namen achter in de uitgave de teksten van diverse psalmen op. Naar deze psalmen wordt verwezen in de tekst van de verschillende vieringen. Je kunt ook een andere psalm kiezen, we voegden enkele suggesties toe.

In het originele *Wee Worship Book* gaat het vaak niet om een vertaling, maar om een parafrase, een omschrijving. Daar is veel voor te zeggen; de taal en beeldspraak van de psalmen is niet vanzelf toegankelijk. Wat betekent 'Sion' (Psalm 65:134)? En wat moet ik denken bij: 'Israël, hoop op de HEER' (Psalm 131)? En als een psalm opgewekt begint en daarna opeens in een klacht verandert, kunnen we daar dan wel bij (Psalm 40)?

² Deze paragraaf is een naar de Nederlandse situatie toegeschreven herziening van de originele tekst.

Toch lieten we die bijbelse taal hier intact. In het Nederlands taalgebied zijn er prachtige hertalingen van de psalmen beschikbaar, van Huub Oosterhuis, van Gerard Swüste bijvoorbeeld,³ en is ook naast de *Nieuwe Bijbelvertaling* de *Bijbel in Gewone Taal* beschikbaar. Daarnaast valt op dat in de parafrase de psalmen al gauw uit hun Joodse context zijn weggeschreven, en ‘algemeen’ zijn gemaakt. Maar kan dat zomaar, met deze teksten die Jezus van Nazaret als Jood bad, zong en zo vaak ook met anderen deelde?

Ten slotte: elke vernieuwde of herschreven tekst roept weer eigen vragen op. Dat kan ook niet anders: we voegen ons in een vorm van dichten, geloven en zingen van duizenden jaren terug. Zo raken we in gesprek, in contact met anderen, die van hun weg met God en de vragen van het leven spreken, blij of bedroefd of boos of tot rust gekomen. Zo oefenen we ons in om-denken, in denken in een ander perspectief. Zodat we doorhebben dat het soms gewoon móet, woorden uitspreken die je amper voor mogelijk houdt:

De leiders van de aarde buigen voor u,
de armen en vervolgdens dansen van blijdschap.
(*Morgengebed A*)

Waar we ons wel aan hielden: bij psalmen van meer dan tien verzen maakten we een uitsnede. Dat is dan steeds aangegeven. Voel je vrij de Bijbel zelf ter hand te nemen.

VORMEN DIE UITGAAN VAN ‘CARMINA GADELICA’

Het woord ‘Keltisch’ klinkt voor velen als een ideaal alternatief voor wat we in de kerk gewend zijn. Alleen: we weten er eigenlijk maar heel weinig van. Uit de tijd van de Keltisch-christelijke kloosters is weinig overgeleverd.

Maar we hebben wel een bijzondere verzameling van liederen, gebeden, spreuken met de naam ‘Carmina Gadelica’, Lieder van de Gael, de Gaelic sprekende Schotten. De teksten werden

³ *Honderdvijftig Psalmen vrij*, Huub Oosterhuis, Amsterdam 2011; *Altijd hetzelfde lied. 150 psalmen bewerkt en toegelicht*, Gerard Swüste, Vught 2016.

verzameld door Alexander Carmichael, een belastingambtenaar die in heel Noordwest-Schotland van plaats naar plaats trok om belasting te innen. Hij noteerde wat mensen op heel verschillende plaatsen uit hun hoofd zeiden en zongen. Die teksten pasten bij hun dagelijks leven en werk. Deze teksten zijn meer authentiek 'Keltisch' dan veel wat later onder die titel is uitgegeven.

We stelden twee liturgieën samen, één voor de morgen, één voor de avond, met teksten die uit deze bron komen. Soms letterlijk, vaker indirect ontleend. Immers, de meeste teksten in *Carmina Gadelica* zijn voor persoonlijk gebruik. Hoe dan ook getuigen de teksten van het levende en betrokken geloof in situaties van schaarste. Ook daar waar geen priesters en dominees waren ging het geloof in deze teksten verder!⁴

WAT WIJ GELOVEN

Zo nu en dan zoeken mensen naar een compacte tekst die uitdrukt wat ze geloven. Met die wens zijn in dit boekje vijf teksten opgenomen, onder de titel 'Wat wij geloven'. Het zijn tijdelijke teksten, ontstaan vanuit een vraag, in een bepaalde context. Dat geeft ze waarde, maar daarmee zijn het zeker geen geloofsbelijdenissen in de klassieke zin.

NADENKEN OVER DE BIJBELLEZING⁵

Hoe gaat de Bijbel open, hoe komt de Bijbel tot spreken? In veel tradities houdt een voorganger een preek, homilie, overdenking, of hoe je het ook maar wilt noemen. In dit boekje, bij deze vieringen, stellen we een aantal andere vormen voor. Hierin kunnen de aanwezigen actief participeren. Dat wil nog niet zeggen dat iedereen iets moet zeggen. 'Moeten' hoort er al helemaal niet bij in de liturgie!

In wat nu volgt ontbreekt de mentaliteit van het enige juiste

⁴ Meer hierover in *Er zijn. Keltisch-christelijk geloven*, Roel A. Bosch, Zoetermeer 2013.

⁵ De inleiding van deze paragraaf is een naar de Nederlandse situatie toegeschreven herziening van de originele tekst.

antwoord. De voorganger is niet de expert die zal beoordelen welke bijdrage aan de verwachtingen beantwoordt. De voorganger maakt het mogelijk dat de aanwezigen de Bijbel onderzoeken, proeven, ervaren.

Denk aan de bijbelpassages waarin de Bijbel wordt voorgelezen.⁶ Daar klinkt de Bijbel hardop, als woord voor allen die eromheen staan, het luisterende volk. Het lezen van de Bijbel in de liturgie is niet 'bijbelstudie'; wij gaan ervan uit dat de meeste aanwezigen met aandacht luisteren terwijl er één voorleest. Daarna hebben ze genoeg aan hun ervaring, hun intuïtie en hun verstand om het gelezen gedeelte te vatten. Wie de tekst in de Herziene Statenvertaling wil vergelijken met die in de Nieuwe Bijbelvertaling of de Bijbel in Gewone Taal moet dat maar thuis doen.

WAT KON IK ME HERINNEREN?

Stel dat het bijbelgedeelte goed bekend is, nodig de deelnemers dan uit om het verhaal uit hun geheugen te herhalen, en het aan elkaar te vertellen in de goede volgorde. Dat kan apart in kleine groepen of direct plenair.

Daarna leest iemand de passage voor; de opdracht is om dan goed te luisteren, en te noteren wat ze zich niet herinnerd hadden. Daarna kunnen de aanwezigen in gesprek gaan over de vergeten details. Waren die belangrijk? Waarom wisten we ze niet meer?

WAT DOET DIT HIER?

Veel verhalen in de Hebreeuwse Bijbel (het 'Oude Testament') klinken ons vreemd in de oren. Het boek Rechters staat er vol mee! Als het om zo'n lezing gaat, laat die dan twee keer lezen. Na de eerste lezing zeg je: 'Dit horen we zo meteen nog eens. Daarna delen we met elkaar het antwoord op deze vraag: "God kon zoveel mogelijke bijbelteksten geïnspireerd hebben. Waarom zou nu juist dit verhaal zijn opgenomen?"'

Dan klinkt de lezing nog eens en stel je diezelfde vraag nog eens, en de mensen bespreken de vraag met elkaar, in kleine

⁶ Bijvoorbeeld Lucas 4:16-30, Nehemia 8.

groepen. Na vijf minuten horen mensen van elkaar de reacties. Daarna stopt het. Een nette samenvatting is helemaal niet nodig. Gewoon, bedankt voor het samen openen van het Woord!

RECHT OP WEERWOORD

De meeste brieven in het Nieuwe Testament zijn geschreven door Paulus en anderen, gericht aan specifieke gemeenten. Na zo'n lezing kunnen we met elkaar in gesprek gaan over:

- Wat zou er gebeurd zijn, dat deze brief nodig was?
- Als Paulus, of iemand anders, dit aan onze gemeente zou schrijven, hoe zouden we dan reageren?

Lees de passage een tweede keer, voordat het gesprek begint.

ALS IK ER GEWEEST WAS...

Een lezing die gaat over een gebeurtenis waarbij meerdere mensen betrokken waren, kun je laten volgen door de vraag: 'Als jij erbij was geweest, en je had aan een van de mensen daar een vraag kunnen stellen, wie had je dan aangesproken en wat had je dan gevraagd?'

EN, HOE GAAN WIJ NU VERANDEREN?

Deze vorm maakten we voor het eerst mee tijdens een mis in een rooms-katholieke kerk in Brussel, en sluit aan bij een lezing uit een van de vier evangeliën. De meeste mensen kennen die teksten wel, maar deze vraag nog niet: 'Als dit het evangelie van Jezus de Heer is, bedoeld om ons leven te veranderen, hoe moet mijn leven veranderen, nu ik dat evangelie gehoord heb?'

Mensen kunnen hierover in vijf minuten van gedachten wisselen. Na vijf minuten stoppen ze, zonder dat ze per se moeten rapporteren. Wel kan de leider nog vragen of iemand iets wil zeggen wat ze met allen wil delen. Daarna kan ze zelf afsluiten met een eigen gedachte of perspectief.

STILLE OVERWEGING

Drie of vier minuten samen stil zijn, waarbij ieder kan nadenken of mediteren of bidden rond de lezing, of gewoon stil zijn. We raden aan om vooraf te zeggen hoelang de stilte ongeveer duurt. De stilte kan beginnen en eindigen met dit gebed:

God, spreek, als we luisteren,
God, spreek, als we denken,
spreek, dat onze ziel de diepte kan peilen.

STAAN EN ZITTEN

Tijdens de viering kunnen mensen kiezen tussen zitten en staan. Het is mooi om te staan tijdens de opening, het slot en bij het zingen. Je kunt mensen uitnodigen op te staan, met woorden, een gebaar, of simpel door het voorbeeld te geven.

HOE GEBRUIK JE DIT BOEKJE?

1. Zeg niet: 'Ik probeer de eerste drie bladzijden en zie of het werkt.' Blader door het hele boek, lees her en der een gedeelte, en ontdek hoe divers de teksten zijn.
2. Zeg niet: 'Dit kan ik op zondag in mijn gemeente helemaal niet gebruiken. De mensen zijn er nog niet klaar voor.' Als je dat zegt, klink je alsof je vastgeroest zit aan wat je altijd gewend bent, en wat in jouw kerk of gemeente nu eenmaal altijd zo gaat. Of als iemand die geen vertrouwen heeft in eigen voorkeur, of de nieuwsgierigheid en gevoeligheid van de eigen gemeenschap. Laat je verrassen door wat er gebeurt als je deze teksten aan mensen meegeeft.

En verder: dit materiaal is *niet in de eerste plaats bedoeld voor zondagmorgen*. Je kunt gedeeltes ervan dan wel gebruiken, maar het komt het best tot zijn recht in andere bijeenkomsten, als het niet door één maar door verschillende deelnemers gelezen en gebeden wordt.

3. Ga er niet van uit dat één persoon alles zal lezen. In elke liturgie kunnen tot *vier of vijf voorgangers* of lezers een rol krijgen. Die kunnen zich meer op hun gemak voelen in hun rol, als ze eerst een kans hebben gehad om te oefenen. Ervaren voorgangers kunnen eraan gewend zijn om dingen in het openbaar te doen, en het op het laatste moment te regelen. Maar mensen die geen getraind en ervaren voorganger zijn, kunnen beter de kans krijgen om gewend te raken aan de woorden. Dan lezen ze die met meer vanzelfsprekendheid en overtuiging.

Iemand die nog geen ervaring heeft, kan het beste beginnen met de korte openings- of slotgedeeltes. Als het bevalt, groeit zij of hij dan wel door naar een taak die wat meer vraagt. De rol die de meeste ervaring, gevoeligheid en eenvoud vraagt is het lezen van de bijbellezing. Wie die lezing

‘goed’ uitvoert, helpt de mensen stil te staan, na te denken, te bidden rond die woorden.

4. *Wees geen fundamentalist* in het gebruik van dit boek. Prima om weg te laten, te wijzigen of aan te vullen in de tekst, als de situatie daar om vraagt.
5. Denk er goed over na hoe je de mensen wilt laten zitten. Wij geven de voorkeur aan een cirkel, een halve cirkel, of een opstelling met drie zijden. Vaak vinden mensen (vooral mannen?) het vanzelfsprekend dat mensen zitten als in een collegezaal, in rechte rijen van mensen die de spreker aankijken. Alleen, God roept ons om een gemeenschap te vormen, waar allen elkaar in het oog houden. Laten we dan niet als vreemden naast elkaar gaan zitten.
6. Als ergens een *liturgische handeling* wordt voorgesteld, voer die dan ook uit. Ook al hangt er een lamp aan het plafond, het fysiek aansteken van een kaars met een lucifer of een aansteekkaars maakt iets wakker. Daden spreken vaak duidelijker dan woorden. Check vooraf wel even of die kaars en lucifers er zijn! En neem voor de gebaren de tijd en de ruimte.
7. *Zing!* In dit boekje zijn geen liederen opgenomen. Maar er zijn veel liederen beschikbaar. De twee lonaliedboeken en de liederen uit het lonarepertoire in het *Liedboek – zingen en bidden in huis en kerk* en *Zangen van zoeken en zien* vind je achterin vermeld. Daarbij staan ook suggesties voor de verschillende momenten in de vieringen, en voor de vieringen rond de tafel en bij het thema heelheid.
8. Dit boek zal op heel veel plaatsen gebruikt worden: in de woonkamer, op een plein, het strand... Vandaar dat we geen aanwijzingen over zitten of staan opnemen. Denk daar zelf vooraf over na.
9. Zoveel mogelijk gebruikten we inclusieve taal. God gaat ‘hij’ of ‘zij’ te boven. In de originele Engelse tekst komt wel regelmatig de naam ‘Lord’, ‘Heer’, voor, omdat die in de African-Ameri-

can geloofsgemeenschappen niet gemist kan worden. In de Nederlandse uitgave kiezen we voor het omgekeerde: waar 'Eeuwige', 'Levende', 'Aanwezige' staat mag u ook, als dat bij u past, 'Heer' lezen.

In de psalmen hielden we ons aan de tekst van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) – die zelf in de aantekeningen de suggestie geeft om overal waar 'Heer' staat te lezen: Ene, Eeuwige, Levende, Aanwezige.

Het advies van Paulus blijft van kracht: zeg of doe niets dat ergernis oproept!

Hemelse teksten met beide voeten op de grond,
krachtige gebeden met een vleug humor en relativering,
bijbelse taal met ankers in het alledaagse leven:

dat is wat mensen aanspreekt
in de vieringen van de Iona Community,
verzorgd door de Wild Goose Resource Group.

Roel Bosch vertaalde vijftien recente orden van dienst,
inclusief aanvullende teksten.

Daarmee is deze uitgave een rijke bron aan liturgisch materiaal,
met gebeden en woorden van geloof en vertrouwen
die in hun geheel of in gedeelten
op veel plaatsen te gebruiken zijn.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 239 5577 1

9 789023 955771

NUR 707